

Sygn. akt I UK 333/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wcześniejszą emeryturę z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 marca 2010 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 2 września 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 4 lutego 2009 r., na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz na podstawie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w

sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił J. P. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. P., domagając się zmiany decyzji i zaliczenia do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach okresu służby wojskowej.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 15 maja 2009 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. P. wcześniejszą emeryturę z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach poczynając od 3 stycznia 2009 r.

Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację. W uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczony legitymował się wymaganym wiekiem emerytalnym 55 lat oraz okresem zatrudnienia wynoszącym 32 lat, 10 miesięcy i 19 dni. Sporną kwestią pozostawało ustalenie okresu jego pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy ustalił, iż wnioskodawca nie spełniał warunków przewidzianych w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, bowiem udowodniony dotychczas okres zatrudnienia w tych warunkach wynosił 14 lat 7 miesięcy i 24 dni, zamiast wymaganych 15 lat. Organ rentowy nie uwzględnił do tego okresu służby wojskowej wnioskodawcy trwającej od dnia 22 kwietnia 1969 r. do dnia 9 kwietnia 1971 r. Sąd stwierdził, że w przedmiocie zaliczenia służby wojskowej do pracowniczych okresów składkowych relewantne znaczenie ma przepis art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) stanowiący, iż pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Sąd wskazał ponadto, że art. 6 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są żołnierzami niezawodowymi pełniącymi czynną służbę, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę wojskową w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego oraz żołnierzy pełniących okresową służbę wojskową. Mając powyższe na uwadze oraz zgromadzone w sprawie dowody jednoznacznie wskazujące, że wnioskodawca został powołany do służby wojskowej podczas zatrudnienia w Spółdzielni Pracy „E.” w B. zgodnie z przepisami obowiązującej wówczas ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111 ze zm.), w której w okresie od 12 czerwca 1968 r. do 6 sierpnia 1982 r. pracował zaś służbę wojskową odbywał od 22 kwietnia 1969 r. do 9 kwietnia 1971 r. korzystając z udzielonego przez pracodawcę urlopu na okres odbywania tej służby - Sąd Apelacyjny stwierdził, że wykładnia gramatyczna przepisu art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje w tym względzie, że okresy odbytej służby wojskowej traktuje się tak samo, jak wykonywanie pracy, a więc zalicza się je do stażu pracy wymaganego do nabycia emerytury również w wieku obniżonym, a zatem w ocenie Sądu wnioskodawca nie może być traktowany mniej korzystnie w zakresie zaliczenia okresu służby wojskowej dla potrzeb emerytalnych tylko dlatego, że w czasie zatrudnienia w warunkach szczególnych w Spółdzielni Pracy „E.” podlegał obowiązkowi takiej służby. Z tych względów Sąd Apelacyjny uznał, podobnie jak Sąd Okręgowy, że J. P. po zaliczeniu okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach legitymuje się ponad 15-letnim okresem pracy w tym charakterze. Spełnił zatem przesłanki do przyznania mu wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz na podstawie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) od dnia 3 stycznia 2009 r., tj. od dnia ukończenia 60 lat.

Na powyższe orzeczenie organ rentowy wniósł skargę kasacyjną opierając ją na następujących podstawach naruszenia przepisów prawa materialnego: - art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wnioskodawca spełnia warunki do przyznania świadczenia emerytalnego, tj. osiągnął wiek emerytalny 60 lat, posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, w sytuacji, gdy zdaniem organu rentowego, nie spełnia on wszystkich warunków do przyznania świadczenia, tj. nie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Obowiązująca wówczas ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 241 poz. 2416) przewidywała wliczenie czasu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie jedynie uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Organ rentowy uważa, iż okres ten powinien być zaliczony jedynie do okresów składkowych w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, - art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r. nr 241 poz. 2416), poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż okres odbytej zasadniczej służby wojskowej wliczony do okresu zatrudnienia u danego pracodawcy w zakresie uprawnień wynikających ze stosunku pracy podlega zaliczeniu jako okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, w sytuacji gdy przepis ten przewiduje zaliczenie okresu odbywania służby wojskowej jedynie do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy, a nie uprawnień wynikających z ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8 poz. 43). Ponadto powołał naruszenie przepisów procesowych - art. 386 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie apelacji organu rentowego pomimo zaistnienia podstaw do jej

uwzględnienia w świetle całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego, potwierdzającego, iż wnioskodawca nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, bowiem nie można zaliczyć okresu odbywania czynnej służby wojskowej w wskazanym wyżej okresie do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, ponieważ obowiązująca wówczas ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 120 dawała możliwość jedynie zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy, a nie dawała uprawnień do zaliczenia spornego okresu do pracy w warunkach szczególnych dla celów emerytalnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafny jest pogląd Sądu drugiej instancji odnośnie wymogu stosowania regulacji prawnych obowiązujących w okresie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, to jest brzmienia przepisów uprawniających do zaliczenia czasu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia, w tym w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. W niniejszej sprawie zastosowanie będą miały przepisy obowiązujące w okresie od 22 kwietnia 1969 r. do 9 kwietnia 1971 r. Jednakże – wbrew stanowisku tego Sądu – w tym czasie obowiązywał art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 1967 r. Nr 44 poz. 440). Wskazany przepis, zamiast art. 120 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, regulował kwestię zaliczania okresów służby wojskowej. Zastosowany przez Sąd drugiej instancji art. 120 powołanej ustawy funkcję tę zaczął pełnić dopiero od dnia 6 sierpnia 1979 r. (Dz.U. z 1979 r., Nr 18, poz. 111). Obowiązujący od dnia 29 listopada 1967 r. art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (do jego zmiany z dnia 6 sierpnia 1979 r.) stanowił o zaliczaniu okresu odbytej służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu służby podjęli – w określonym ustawowo terminie – zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Z kolei w myśl art. 108 ust. 4 powołanej ustawy zastosowanie miało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz.

318). Zgodnie z § 5 powołanego rozporządzenia żołnierzowi, który podjął zatrudnienie wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie (podkreślenie SN). Z powyższego wynika, że wlicza się także uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie, a zatem również wynikające z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Według § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki; osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Z tych względów Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego, że J. P. po zaliczeniu okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach legitymuje się ponad 15-letnim okresem pracy w tym charakterze i spełniał przesłanki do przyznania mu wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) od dnia 3 stycznia 2009 r., tj. od dnia ukończenia 60 lat.